ERFGOEDVERORDENING

Gemeente Bergen op Zoom 2024

"De grondslag voor het aanwijzen en beschermen van gemeentelijk cultureel erfgoed"

Gemeente Bergen op Zoom

PUBLIEKSVERSIE

Colofon

Uitgave:
Gemeente Bergen op Zoom
2024

Foto's en vormgeving:
Jan Van den Berg

Vastgesteld:
14 december 2023

"Toetsingskader voor de omgevingsplanactiviteit wijzigen van een gemeentelijk monument en de rijksmonumentenactiviteit zoals bedoeld in de Omgevingswet"

Inhoudsopgave

1. Inleiding **4**
1.1 Doelstelling 4
1.2 Reikwijdte 4
1.3 Waarom een nieuwe erfgoedverordening? 4
2. Regels en toelichting **5**
Paragraaf 1 Algemeen 5
Artikel 1 Definities 5
Artikel 2 Gemeentelijk erfgoedregister 6
Paragraaf 2 Aanwijzing van gemeentelijk beschermd cultuurgoed of gemeentelijk beschermde verzameling 7
Artikel 3 Aanwijzing als gemeentelijk beschermd cultuurgoed of gemeentelijk beschermde verzameling 7
Artikel 4. Wijziging, intrekking en vervallen van de aanwijzing als gemeentelijk beschermd cultuurgoed of gemeentelijk beschermde verzameling 8
Paragraaf 3 Aanwijzing gemeentelijk monument 9
Artikel 5. Aanwijzing als gemeentelijk monument 9
Artikel 6. Voornemen tot aanwijzing en procedure 10
Artikel 7. Voorbescherming 12
Artikel 8. Commissie Ruimtelijke Kwaliteit 12
Artikel 9. Beslistermijn, inhoud aanwijzingsbesluit 13
Artikel 10. Bekendmaking aanwijzingsbesluit aan rechthebbenden en inschrijving en inwerkingtreding 13
Artikel 11. Aanwijzing als voorlopig gemeentelijk monument 14
Artikel 12. Wijziging gemeentelijk erfgoedregister, vervallen aanwijzing monument 14
Paragraaf 4 Bescherming gemeentelijk monument 15
Artikel 13. Instandhoudingsplicht gemeentelijk monument 15
Artikel 14. Omgevingsvergunning gemeentelijk monument 16
Artikel 15. Overleg met en/of instemming van eigenaar kerkelijk monument 17
Artikel 16. Weigeringsgronden 17
Paragraaf 5. Aanwijzing gemeentelijke beschermd stads- en of dorpsgezichten 18
Artikel 17. Aanwijzing als gemeentelijk beschermd stads- of dorpsgezicht 18
Artikel 18. Wijziging, intrekking en vervallen van de aanwijzing als gemeentelijk beschermd stads- of dorpsgezicht 19
Artikel 19. Verbodsbepaling en aanvraag omgevingsvergunning 19
Artikel 21. Toezichthouders 20
Paragraaf 6 Handhaving en toezicht 20
Artikel 20. Strafbepaling 20
Paragraaf 7 Vangnet archeologie 21
Artikel 22. Vangnet archeologie 21
Paragraaf 8 Slotbepalingen 22
Artikel 23. Intrekken oude verordening 22
Artikel 24. Overgangsrecht 22
Artikel 25. Inwerkingtreding en citeertitel 22
3. Waardebepaling monumenten **23**
3.1 Inleiding 23
3.2 Erfgoedscan 23
3.3 Waarderingsscore 23
Bijlage: erfgoedscan 24

1. Inleiding

Bergen op Zoom behoort met meer dan 700 monumenten (*thans circa 323 rijksmonumenten, 430 gemeentelijke monumenten en 527 beeldbepalende panden en twee rijksbeschermde stadsgezichten*) tot een van de oudste steden van Nederland en mag met recht een 'monumentenstad' genoemd worden. Cultuur en cultuurhistorie zijn, volgens de Toekomstvisie 2035, belangrijke kwaliteiten van de gemeente en zijn als cement voor de samenleving. Bergen op Zoom is een 'beleefstad' en de cultuurhistorie speelt hierin een grote rol. Bergen op Zoom is met recht trots op haar cultureel erfgoed.

1.1 Doelstelling

De instandhouding en bescherming van cultureel erfgoed is geregeld in de Erfgoedwet en het (tijdelijk) omgevingsplan. De Erfgoedwet biedt de mogelijkheid voor het vaststellen van een erfgoedverordening. De erfgoedverordening biedt de grondslag en bevat procedurele bepalingen voor het aanwijzen van gemeentelijke monumenten en een toetskader voor het verlenen van een omgevingsvergunning voor het in enigerlei opzicht wijzigen van reeds aangewezen gemeentelijk gebouwd monument. Zonder de erfgoedverordening kan geen cultureel erfgoed worden aangewezen en kan dit niet worden beschermd tegen sloop, aantasting en verwaarlozing. Daarnaast is de erfgoedverordening ook van toepassing op cultuurgoederen. Hierbij moet dan gedacht worden aan museale (*kunst*)collecties waarvan de gemeente eigenaar is of die bij de gemeente in beheer zijn.

1.2 Reikwijdte

Net als bij de vorige erfgoedverordening ziet deze erfgoedverordening op zowel onroerend cultureel erfgoed (*monumenten en stads- of dorpsgezichten*) als roerend cultureel erfgoed (*museale collecties*). De voorgestelde verordening ziet in beginsel niet meer op archeologie. Archeologische waarden moeten via het omgevingsplan worden geborgd. Wel is een 'vangnetbepaling archologie' opgenomen die voorkomt dat mogelijk archeologische waarden worden verstoord tijdens de overgangsfase tot maximaal 1 januari 2032.

1.3 Waarom een nieuwe erfgoedverordening?

De erfgoedverordening is vernieuwd vanwege de inwerkingtreding van de Omgevingswet, per 1 januari 2024. In de Omgevingswet worden 26 bestaande wetten gebundeld die betrekking hebben op de fysieke leefomgeving. Cultureel (wereld)erfgoed maakt volgens artikel 1.2, tweede lid, onder i en j lid van de Omgevingswet onderdeel uit van de fysieke leefomgeving. Delen van de Erfgoedwet gaan over op de Omgevingswet. Tot het moment dat het tijdelijke omgevingsplan wordt omgezet in een omgevingsplan voor de hele gemeente (*uiterlijk 1 januari 2032*) dienen nieuwe gemeentelijke monumenten nog te worden aangewezen op grond van de gemeentelijke erfgoedverordening. De wijziging van artikel 3.16 Erfgoedwet door de Invoeringswet Omgevingswet wordt daartoe uitgesteld, zodat de erfgoedverordening ook in deze overgangsfase nog van kracht blijft. De erfgoedverordening blijft dus nodig voor de aanwijzing en bescherming van cultureel erfgoed. Met het 'Omgevingswetproof' maken van deze erfgoedverordening is van de gelegenheid gebruikt gemaakt om enkele zaken beter te regelen. Zo is de wijze van waardering aangepast, om objecten niet zijnde gebouwen beter te beoordelen en beschermen. Deze publieksversie van de erfgoedverordening heeft als doel de regels begrijpenlijker te maken door de – niet bindende – toelichting naast het artikel (*in het blauwe kader weergegeven*) te plaatsen.

"Tot het moment dat het tijdelijke omgevingsplan wordt omgezet in een omgevingsplan dienen nieuwe gemeentelijke monumenten nog te worden aangewezen op grond van de gemeentelijke erfgoedverordening."

2. Regels en toelichting

Paragraaf 1 Algemeen

Artikel 1 Definities

- *Commissie Ruimtelijke Kwaliteit*: gemeentelijke adviescommissie als bedoeld in artikel 8, eerste lid van deze verordening en artikel 17.9 van de Omgevingswet (gemeentelijke adviescommissie).
- *erfgoedscan*: een objectieve weging van de cultuurhistorische waarden, waaronder de archeologische, architectuurhistorische, ensemblewaarden, alsmede de gaafheid/herkenbaarheid, zeldzaamheid en belevingswaarde, als onderbouwing voor besluiten inzake bescherming (bijlage 1 bij deze verordening);
- *gemeentelijk beschermd cultuurgoed*: cultuurgoed als bedoeld in artikel 1.1 van de Erfgoedwet dat als zodanig is aangewezen op grond van artikel 3, eerste lid;
- *gemeentelijk beschermd stads- of dorpsgezicht*: stads- of dorpsgezicht als bedoeld in de bijlage bij artikel 1.1 van de Omgevingswet dat als zodanig is aangewezen op grond van artikel 18;
- *gemeentelijk beschermde verzameling*: verzameling als bedoeld in artikel 1.1 van de Erfgoedwet die als zodanig is aangewezen op grond van artikel 3, tweede lid;
- gemeentelijk monument: monument of archeologisch monument als bedoeld in artikel 1.1 van de Erfgoedwet dat is ingeschreven in het gemeentelijk erfgoedregister;
- *minister*: Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap;
- *omgevingsvergunning*: vergunning als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet voor een activiteit met betrekking tot een gemeentelijk monument of een gemeentelijk beschermd stads- of dorpsgezicht.

Toelichting bij artikel 1

De meeste gebruikte definities zijn terug te vinden in de Erfgoedwet, nu deze verordening berust op artikel 3.16 van de Erfgoedwet en in samenhang met de Erfgoedwet moet worden gelezen. Artikel 1 van de verordening bevat daarom, net als de vorige erfgoedverordening, uitsluitend de begrippen ‘gemeentelijk monument’, ‘gemeentelijk beschermd cultuurgoed‘, ‘gemeentelijk beschermd stads- of dorpsgezicht’, ‘gemeentelijk beschermde verzameling’, ‘minister’, ‘omgevingsvergunning’ waarvan de definitie niet in de Erfgoedwet is opgenomen.

Afwijkend van de vorige erfgoedverordening is het begrip ‘efgoedscan’ aan het artikel toegevoegd. Op basis van deze erfgoedscan wordt bepaald of een object vanwege een bijzonder belang voor de gemeente door zijn schoonheid of betekenis voor de wetenschap dusdanige waardevol is dat het in aanmerking komt voor bescherming tegen sloop en achteruitgang door het aan te wijzen als een gemeentelijk monument. De erfgoedscan vormt samen met de ‘redengevende beschrijving’, eventueel bouwhistorisch onderzoek en het advies van de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit onderdeel van het aanwijsbesluit. Zie ook de toelichting bij artikel 6 van deze verordening.

De ‘Commissie Ruimtelijke Kwaliteit’ is een gemeentelijke adviescommissie als bedoeld in artikel 8, eerste lid van deze verordening en artikel 17.9 van de Omgevingswet. De Omgevingswet verplicht gemeenten om een adviescommissie te hebben die in ieder geval tot taak heeft te adviseren over de aanvragen om een omgevingsvergunning voor een rijksmonumentenactiviteit. Binnen deze commissie zijn enkele leden benoemd die deskundig zijn op het gebied van de monumentenzorg.

Toelichting bij artikel 2

De verordening verplicht een register bij te houden van door de gemeente aangewezen cultuurgoederen. Een cultuurgoed is pas beschermd als een aanwijsbesluit is genomen. Bergen op Zoom heeft een gemeentelijke monumentenlijst die online te raadplegen is via: http://www.monumentenboz.nl/ zodat in de voldaan wordt aan deze eis.

De Omgevingswet bepaalt dat nieuwe en reeds aangewezen gemeentelijke monumenten op termijn moeten worden opgenomen in het omgevingsplan. Hiervoor is een overgangstermijn tot 2032.

Het gemeentelijk erfgoedregister heeft betrekking op al het gemeentelijk (beschermd) aangewezen cultureel erfgoed als dat via deze verordening is gebeurd. Het gaat om aangewezen monumenten, stads- of dorpsgezichten, cultuurgoederen of verzamelingen. In het (digitale)register wordt in ieder geval opgenomen: de datum van het aanwijsbesluit, het besluitnummer en de redengevende omschrijving. De uitgebreide beschrijving van het monument is op verzoek opvraagbaar.

De Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken (*hierna: Wkpb*) verplicht gemeenten hun publiekrechtelijke beperkingen op onroerende zaken geregistreerd te hebben in de Basisregistratie kadaster publiekrechtelijke beperkingen (*hierna: BRK-PB*). Dit geldt ook voor gemeentelijke monumenten plus gemeentelijk beschermde stads- of dorpsgezichten. Beperkingen kunnen niet alleen meer op kadastrale percelen worden geregistreerd, maar ook op basis van Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG)-objecten (*bijvoorbeeld een woning of een bedrijfspand*), Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT)-objecten (bijvoorbeeld een brug) en vrije contouren (*bijvoorbeeld een verontreinigingscontour*). De beperkingen die vóór de inwerkingtreding van de Omgevingswet in de BRK-PB zijn opgenomen, komen tot en met 2032 te vervallen wanneer ze worden vervangen door nieuwe beperkingenbesluiten op basis van de Omgevingswet.

Artikel 2 Gemeentelijk erfgoedregister

1. Burgemeester en wethouders houden een door eenieder te raadplegen gemeentelijk erfgoedregister bij van krachtens deze verordening onherroepelijk aangewezen cultureel erfgoed inclusief de locaties waaraan krachtens artikel 4.2, eerste lid, van de Omgevingswet in het omgevingsplan de functie cultureel erfgoed is toebedeeld.

2. Het gemeentelijk erfgoedregister bevat gegevens over de inschrijving en ter identificatie van het aangewezen gemeentelijk cultureel erfgoed.

Paragraaf 2 Aanwijzing van gemeentelijk beschermd cultuurgoed of gemeentelijk beschermde verzameling

Artikel 3 Aanwijzing als gemeentelijk beschermd cultuurgoed of gemeentelijk beschermde verzameling

1. Burgemeester en wethouders kunnen besluiten een cultuurgoed dat van bijzondere cultuurhistorische of wetenschappelijke betekenis of uitzonderlijke schoonheid is en dat als onvervangbaar en onmisbaar behoort te worden behouden voor het gemeentelijk cultuurbezit en dat eigendom is van de gemeente of dat aan de zorg van de gemeente is toevertrouwd aan te wijzen als gemeentelijk beschermd cultuurgoed.
2. Burgemeester en wethouders kunnen besluiten een verzameling van bijzondere cultuurhistorische of wetenschappelijke betekenis, die als geheel of door een of meer van de cultuurgoederen die een wezenlijk onderdeel van de verzameling zijn, als onvervangbaar en onmisbaar behoort te worden behouden voor het gemeentelijk cultuurbezit en die in eigendom van de gemeente is of die aan de zorg van de gemeente is toevertrouwd aan te wijzen als gemeentelijk beschermde verzameling.
3. Voor de aanwijzing van een cultuurgoed dat of een verzameling die aan de zorg van de gemeente is toevertrouwd is toestemming van de eigenaar vereist.
4. Over het voornemen van een aanwijzing, bedoeld in het eerste of tweede lid, alsmede over de vervreemding van een gemeentelijk beschermde cultuurgoed of een gemeentelijke beschermde verzameling of over het afstand doen van de zorg daarvoor vragen burgemeester en wethouders advies aan een commissie als bedoeld in artikel 4.18 van de Erfgoedwet.
5. Dit artikel is niet van toepassing op:
   a) door de minister beschermde cultuurgoederen en beschermde verzamelingen als bedoeld in artikel 1.1 van de Erfgoedwet, en;
   b) cultureel erfgoed dat is aangewezen op grond van een provinciale erfgoedverordening als bedoeld in artikel 3.17, eerste lid, van de Erfgoedwet.
6. Burgemeester en wethouders kunnen criteria vaststellen op grond waarvan tot aanwijzing als bedoeld in het eerste lid wordt overgegaan.

Toelichting bij artikel 3

Dit artikel maakt het mogelijk dat topstukken van het gemeentelijk cultuurbezit worden aangewezen als gemeentelijk beschermde cultuurgoederen of gemeentelijk beschermde verzamelingen, voor zover deze niet al voor het Nederlandse cultuurbezit als beschermde cultuurgoederen zijn aangewezen door de minister of gedeputeerde staten. De formele gevolgen van een aanwijzing van een cultuurgoed of verzameling als gemeentelijk beschermd cultuurgoed of gemeentelijk beschermde verzameling zijn beperkt: volgens artikel 2 van deze verordening zullen ze ingeschreven dienen te worden in het gemeentelijk erfgoedregister en er geldt op grond van het derde lid, in aanvulling op artikel 4.18 van de Erfgoedwet, een adviesverplichting bij een eventuele vervreemding daarvan door de gemeente of wanneer de gemeente afstand wil doen van het eigendom of de zorg voor het cultuurgoed of de verzameling die aan haar was toevertrouwd. De aanwijzing heeft daarnaast vooral een symbolische betekenis en geeft uitdrukking aan het belang dat de gemeente stelt in het betreffende cultuurgoed of de betreffende verzameling.

De aanwijzing van gemeentelijk beschermde cultuurgoederen en verzamelingen kan uitsluitend betrekking hebben op cultuurgoederen en verzamelingen die in eigendom zijn van de gemeenten of cultuurgoederen en verzamelingen waarvan de zorg aan de gemeente is toevertrouwd. Dat kan bijvoorbeeld het geval zijn bij cultuurgoederen die door de gemeente in bruikleen zijn verkregen uit collecties van derden. Voor aanwijzing van dergelijke cultuurgoederen is overeenstemming met de eigenaar een vereiste. Burgemeester en wethouders moeten voorts in het geval van een schenking, erfstelling, legaat of aankoop eventuele beperkende of andere juridische voorwaarden in acht nemen.

Er kan op grond van deze verordening geen sprake zijn van de aanwijzing van cultuurgoederen van derden als gemeentelijk beschermde

cultuurgoederen of verzamelingen, zonder toestemming van de eigenaar. Er bestaat onvoldoende wettelijke grondslag om bij verordening een juridisch beschermingsregime eenzijdig aan een andere eigenaar op te leggen, zoals dat geldt voor de op rijksniveau beschermde cultuurgoederen (*zie hoofdstuk 4 van de Erfgoedwet*). Van een eventuele aanwijzing zou daardoor geen enkele beschermde werking uitgaan. Daarom is ervan afgezien een aanwijzingsbevoegdheid voor burgemeester en wethouders te creëren. Burgemeester en wethouders hebben via het zesde lid de mogelijkheid om criteria vast te stellen op grond waarvan tot aanwijzing van collecties en cultuurgoederen wordt overgegaan.

Toelichting bij artikel 4

Dit artikel bepaalt dat bij wijziging (*van niet-ondergeschikte aard*) van een aanwijzing en bij intrekking van de status als gemeentelijk beschermd cultuurgoed of gemeentelijk beschermde verzameling dezelfde adviesprocedure geldt als bij onder meer de aanwijzing daarvan; over het voornemen daartoe vragen burgemeester en wethouders advies aan een commissie als bedoeld in artikel 4.18 van de Erfgoedwet. Bij een wijziging van ondergeschikte betekenis kan gedacht worden aan de plaatsaanduiding i.v.m. verhuizing van een cultuurgoed naar een andere locatie ter plekke of omdat het in tijdelijke bruikleen wordt gegeven aan een museum. Voorts is hier bepaald dat een “gemeentelijke” aanwijzing vervalt zodra het cultuurgoed of de verzameling waarop de aanwijzing betrekking door de minister op een provincie wordt aangewezen als beschermd cultuurgoed of beschermde verzameling.

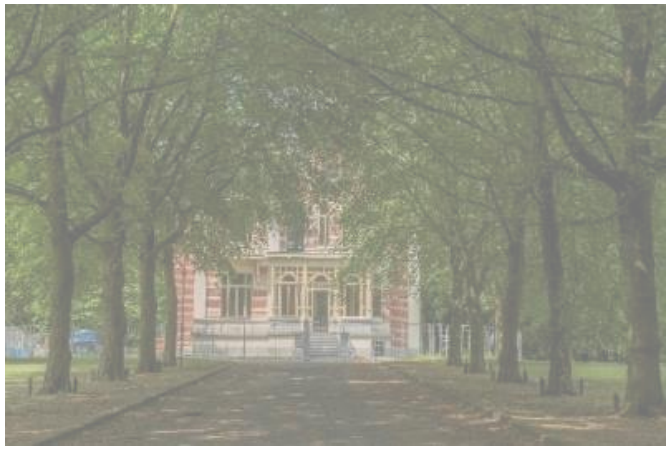

Artikel 4. Wijziging, intrekking en vervallen van de aanwijzing als gemeentelijk beschermd cultuurgoed of gemeentelijk beschermde verzameling

1. Burgemeester en wethouders kunnen een besluit tot aanwijzing als bedoeld in artikel 3, eerste of tweede lid, wijzigen of intrekken. Artikel 3, vierde lid, is hierop van overeenkomstige toepassing, tenzij het een aanpassing van ondergeschikte betekenis betreft of het gemeentelijk beschermd cultuurgoed of de gemeentelijk beschermde verzameling waarop de aanwijzing betrekking heeft als zodanig is tenietgegaan.

2. Een aanwijzing vervalt met ingang van de dag waarop het gemeentelijk beschermd cultuurgoed of de gemeentelijk beschermde verzameling waarop de aanwijzing betrekking heeft wordt aangewezen als:
   a) Door de minister beschermd cultuurgoed of beschermde verzameling als bedoeld in artikel 1.1 van de Erfgoedwet, of;
   b) beschermd cultureel erfgoed op grond van een provinciale erfgoedverordening als bedoeld in artikel 3.17, eerste lid, van de Erfgoedwet.

3. Burgemeester en wethouders verwerken de wijziging, intrekking of het vervallen van een aanwijzing direct in het gemeentelijk erfgoedregister, doch uiterlijk binnen 14 werkdagen.

Paragraaf 3 Aanwijzing gemeentelijk monument

Artikel 5. Aanwijzing als gemeentelijk monument

1. Burgemeester en wethouders kunnen besluiten een gemeentelijk (archeologisch) monument, zijnde een gebouw, bouwwerk, object, tuin of park, dat van bijzonder belang is voor de gemeente vanwege zijn schoonheid, betekenis voor de wetenschap of cultuurhistorische waarde, aan te wijzen als beschermd gemeentelijk (archeologisch) monument.

2. Dit artikel is niet van toepassing op:
   a) rijksmonumenten, en;
   b) monumenten en archeologische monumenten die zijn aangewezen op grond van een provinciale erfgoedverordening als bedoeld in 3.17, eerste lid, van de Erfgoedwet of een omgevingsverordening als bedoeld in artikel 2.6 van de Omgevingswet.

3. De aanwijzing als bedoeld in het eerste lid heeft in het geval van gebouwen en bouwwerken uitsluitend betrekking op het exterieur en het casco. Beschermingswaardige elementen uit het interieur, bijgebouwen dan wel andere constructies, vallen uitsluitend onder de beschermende werking van de aanwijzing indien deze uit het oogpunt van cultureel erfgoed van bijzondere betekenis zijn en als zodanig expliciet zijn aangeduid in het besluit tot aanwijzing en omschreven in de bijbehorende redengevende beschrijving.

Toelichting bij artikel 5

Dit artikel regelt de toekenning van de status van beschermd gemeentelijk monument aan een onroerend monument of archeologisch monument (*een tuin en een park vallen binnen het begrip 'monument', natuurlandschap niet*) ambtshalve. Artikel 5 biedt géén grondslag meer voor het beslissen op aanwijsverzoeken van derden. Deze verzoeken kunnen nog wel worden ingediend, maar kunnen niet leiden tot een besluit waartegen rechtsmiddelen openstaan. De aanwijzing vergt een belangenafweging tussen het met de aanwijzing te dienen belang en de overige bij de aanwijzing betrokken belangen, waaronder planologische en/of economische belangen of het gebruik van het monument of archeologisch monument. Deze formulering is ontleend aan artikelen 3.1, eerste lid, en 3.16, tweede lid, van de Erfgoedwet.

Burgemeester en wethouders hebben beleidsvrijheid bij de aanwijzing van een monument of archeologisch monument als gemeentelijk beschermd monument; er geldt bovendien niet zoiets als de voorheen gehanteerde vijftigjarengrens voor monumenten. Bij de afweging van belangen die daarbij een rol spelen moeten ook de belangen van het gebruik ten opzichte van de te beschermen monumentale waarde uitdrukkelijk en gemotiveerd naar voren komen. Bij de voorbereiding van een aanwijzing moeten deze belangen derhalve concreet worden onderzocht. Volgens vaste rechtspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State gaat het bij een besluit over de aanwijzing als beschermd monument om de afweging van het algemeen belang dat is gemoeid met de bescherming van het cultureel erfgoed tegen de belangen die de eigenaar heeft bij al dan niet aanwijzing. Het gebruik van het monument wordt beschouwd als een aspect van de belangen van de eigenaar en behoeft daarom niet afzonderlijk te worden benoemd.

Derde lid
Gelijk aan de eerdere erfgoedverordeningen valt alleen het exterieur (*gevel en deel van het casco en balkagen*) van gemeentelijke monumenten onder de beschermende werking van de aanwijzing, tenzij in het aanwijzingsbesluit of de redengevende beschrijving is opgenomen dat deze interieurelementen uit oogpunt van cultureel erfgoed van bijzondere betekenis zijn en bescherming toekomt. Bij interieur moet dan bijvoorbeeld worden gedacht aan plafonds, vloeren, trappen en open haarden. Deze elementen vallen – in tegenstelling tot bij rijksmonumenten – dus niet automatisch onder de beschermende werking.

Toelichting bij artikel 6

Ieder monument is gegeven de begripsbepaling van artikel 1.1 van de Erfgoedwet per definitie een onroerende zaak (*een bouwwerk of (groen)aanleg). Ieder archeologisch monument omvat ten minste één onroerende zaak (het terrein, dat vanwege en samen met de daar aanwezige overblijfselen, voorwerpen of andere sporen van menselijke aanwezigheid in het verleden, met inbegrip van die overblijfselen, voorwerpen en sporen, gegeven de begripsbepaling van artikel 1.1 van de Erfgoedwet wordt aangemerkt als archeologisch monument*). Voor alle zakelijk gerechtigden op de betreffende onroerende zaken is ontvangst van het voornemen van een aanwijzing door burgemeester en wethouders van belang, niet alleen voor de eigenaar (*zie ook artikel 1, onder a, onderdeel 1, artikel 1, onder b, onderdeel 5, van de Wkpb*). Onder zakelijk gerechtigden vallen ook hypothecaire schuldeisers ten aanzien van de onroerende zaak.

Tweede lid
De aanwijzing van kerkelijke monumenten vereist voorafgaand overleg met de eigenaar. Het gaat dan per definitie om een monument dat eigendom is van een kerkgenootschap, een zelfstandig onderdeel daarvan, een lichaam waarin kerkgenootschappen zijn verenigd, of van een ander genootschap op geestelijke grondslag en dat uitsluitend of voor een overwegend deel wordt gebruikt voor het gezamenlijk belijden van de godsdienst of levensovertuiging (*artikel 1.1 van de Erfgoedwet*). Dit lid stemt overeen met de vergelijkbare eis in artikel 3.1 van de Erfgoedwet en artikel 16:58 van de Omgevingswet en doet recht aan de bijzondere positie van het kerkelijk monument als plaats voor het gezamenlijk belijden van godsdienst of levensovertuiging. Dit geldt naast de algemene regel van artikel 4:8 van de Algemene wet bestuursrecht (*hierna: Awb*) op grond waarvan belanghebbenden zoals eigenaren moeten worden gehoord.

Derde en vierde lid
Alvorens wordt overgegaan tot het kenbaar maken van het voornemen tot aanwijzing dient te zijn onderzocht in hoeverre er een onroerende zaak

Artikel 6. Voornemen tot aanwijzing en procedure

1. Het voornemen om toepassing te geven aan artikel 5, eerste lid wordt door burgemeester en wethouders schriftelijk bekendgemaakt aan alle zakelijk gerechtigden op de onroerende zaak die vermeld staan in de openbare registers, bedoeld in artikel 8, eerste lid, van de Kadasterwet, dan wel de bij de gemeente bekende eigenaar.
2. Voordat een kerkelijk monument wordt aangewezen, voeren burgemeester en wethouders overleg over het voornemen met de eigenaar.
3. Voordat over de aanwijzing als bedoeld in artikel 5, lid 1 een besluit genomen wordt:
   a) een redengevende beschrijving opgesteld en;
   b) wordt het object beoordeeld aan de hand van de door burgemeester en wethouders vastgestelde criteria (erfgoedscan);
   c) onderdeel van de erfgoedscan vormt een toelichting op de score per onderdeel, voor zover dat onderdeel van toepassing is.
   d) In geval van bijzondere omstandigheden, door burgemeester en wethouders te bepalen, kan bij de aanwijsprocedure het toepassen van de criteria als bedoeld in dit artikel, derde lid 3, onder b achterwege blijven.
4. Indien dit door burgemeester en wethouders noodzakelijk wordt geacht, wordt voorafgaand aan de aanwijzing een bouwhistorisch onderzoek opgesteld.
5. Voordat over de aanwijzing als bedoeld in artikel 5, lid 1 een besluit genomen wordt, wordt advies gevraagd aan de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit. Zie ook artikel 8.
6. Indien de waarderingsscore (uitkomst) van de efgoedscan als bedoeld in artikel 6, lid 3, onder b gelijk of hoger is dan 3,50, komt het monument (object of structuur) voor aanwijzing in aanmerking. De minimale score geldt niet als door burgemeester en wethouders is bepaald dat de erfgoedscan buiten toepassing blijft conform artikel 6, lid 3, onder d van deze verordening.
7. Afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht is niet van toepassing op de aanwijsprocedure, tenzij expliciet door burgemeester en wethouders van toepassing wordt verklaard.

monumentale waarden vertegenwoordigt die een monumentale status rechtvaardigen. Dit onderzoek bestaat minimaal uit het opstellen van een redengevende omschrijving (sub a) en het toepassen van door burgemeester en wethouders vastgestelde erfgoedscan. Op basis van de erfgoedscan wordt bepaald aan de hand van archeologische, cultuurhistorische-, architectuur-, situationele- en ensemble-, gaafheid en zeldzaamheidswaarden of een monument (object of structuur) dusdanig waardevol is dat het in aanmerking komt voor de status van beschermd (archeologisch) gemeentelijk monument. De erfgoedscan is van toepassing op aardkundige waarden, archeologie, architectuur, historische bouwkunst, historische geografie, historisch blauw en groen en historische stedenbouw, inclusief de openbare ruimte. De erfgoedscan heeft een ruimer toepassingsbereik dan de oude waarderingscriteria. Zo kunnen ook archeologische objecten en structuren worden beoordeeld en zaken niet geen bouwwerk zijn. Indien een onderdeel niet van toepassing is telt dit niet mee voor de waardebepaling. Onderdeel van de erfgoedscan vormt een toelichting op de score per onderdeel (sub c). In geval van bijzondere omstandigheden, door burgemeester en wethouders te bepalen, kan bij de aanwijsprocedure van de erfgoedscan worden afgeweken (*derde lid, onder d*). Hierbij moet dan gedacht worden aan een aanwijsprocedure waarop de efgoedscan niet toepasbaar is.

Het vierde lid bepaalt dat indien burgemeester en wethouders dit noodzakelijk achten, voorafgaand aan het besluit tot aanwijzing een bouwhistorisch onderzoek wordt verricht.

Zesde lid
Voordat over de aanwijzing als bedoeld in artikel 5, eerste lid een besluit genomen wordt, wordt op de aanwijzing de erfgoedscan toegepast, als onderbouwing voor besluiten inzake bescherming. Uit vaste rechtspraak volgt dat burgemeester en wethouders grote beoordelingsvrijheid toekomen bij het aanwijzen van gemeentelijke monumenten. Het aanwijsbesluit wordt dan ook terughoudend door de rechter getoetst. Dit neemt niet weg dat het aanwijsbesluit goed moet worden afgewogen en zorgvuldig moet worden voorbereid. Op basis van deze waarderingscriteria wordt bepaald aan de hand van criteria of een object vanwege een bijzonder belang voor de gemeente door zijn schoonheid of betekenis voor de wetenschap dusdanige waardevol is dat het in aanmerking komt voor bescherming door het aan te wijzen als een beschermd gemeentelijk monument. Bij de waardering van objecten worden de criteria gebruikt als hulpmiddel. De erfgoedscan vormt samen met de redengevende beschrijving, eventueel bouwhistorisch onderzoek en het advies van de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit onderdeel van het aanwijsbesluit. De vereiste minimale score van 3,5 geldt niet als de erfgoedscan buiten toepassing wordt gelaten. Hiervoor is wel een goede motivering vereist.

Zevende lid
De Uniforme Openbare Voorbereidingsprocedure, zoals opgenomen in Afdeling 3.4 van de Awb is op de aanwijzingsprocedure niet van toepassing verklaard. Dit is nu expliciet opgenomen in de verordening zelf omdat daar onder de vorige Erfgoedverordening onduidelijkheid over bestond. Dit betekent overigens ook dat geen ontwerpbeschikking ter visie wordt gelegd. Aan de zakelijk gerechtigden, waaronder de eigenaar, wordt wel het voornemen tot aanwijzen schriftelijk kenbaar gemaakt en de mogelijkheid geboden om hierop te reageren. Het staat de zakelijk gerechtigden vrij om hier gebruik van te maken. Het al dan niet gebruik maken van de mogelijkheid om een reactie te geven op het voornemen tot aanwijzing heeft geen gevolgen voor het gebruik kunnen maken van rechtsmiddelen (bezwaar, beroep en hoger beroep).

Artikel 7. Voorbescherming

1. De bescherming van paragraaf 4 is van overeenkomstige toepassing op het monument of archeologisch monument ten aanzien waarvan een voornemen als bedoeld in artikel 6, eerste lid is bekendgemaakt.

2. De voorbescherming, bedoeld in het eerste lid, vervalt op het moment van inschrijving van de aanwijzing in het gemeentelijk erfgoedregister of op het moment waarop het aanwijzingsbesluit wordt herroepen of door de bestuursrechter wordt vernietigd.

Artikel 8. Commissie Ruimtelijke Kwaliteit

1. Burgemeester en wethouders vragen over het voornemen om toepassing te geven aan artikel 5, eerste lid advies aan de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit.

2. De Commissie Ruimtelijke Kwaliteit betrekt in ieder geval de leden die deskundig zijn op het gebied van de monumentenzorg bij het advies.

3. De Commissie Ruimtelijke Kwaliteit brengt binnen 12 weken na ontvangst van de adviesaanvraag omtrent de aanwijzing als gemeentelijk monument schriftelijk en deugdelijk gemotiveerd advies uit.

Het kan noodzakelijk zijn ten aanzien van nog aan te wijzen gemeentelijke (*archeologische*) monumenten in voorbescherming te voorzien. De voorbescherming houdt in dat de onroerende zaak wordt beschermd tegen sloop en achteruitgang. Het verkrijgt als ware de fictieve status van reeds aangewezen beschermd gemeentelijk monument. De grondslag hiervoor is opgenomen in dit artikel. De voorbescherming start zodra burgemeester en wethouders het voornemen tot aanwijzing bekend hebben gemaakt aan de zakelijk gerechtigden. De voorbescherming voor gemeentelijk monumenten is gebaseerd op artikel 1 van de Wkpb en vergelijkbaar met de voorbescherming voor rijksmonumenten die voortvloeide uit artikel 5 van de Monumentenwet 1988 (*dat, zoals dat luidde voor inwerkingtreding van Erfgoedwet, tot inwerkingtreding van de Omgevingswet blijft gelden voor rijksmonumenten*). De voorbescherming eindigt op het moment dat het beschermd monument is ingeschreven in het gemeentelijk Erfgoedregister als bedoeld in artikel 2.

Toelichting bij artikel 8

Onder de Omgevingswet is op basis van artikel 17.9 een gemeentelijke adviescommissie ingesteld die tot taak heeft te adviseren over de aanvragen om een omgevingsvergunning voor een rijksmonumentenactiviteit, voor zover het andere dan archeologische monumenten betreft. In Bergen op Zoom is deze adviestaak belegd bij de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit. Dit is een gecombineerde commissie die zowel adviseert over aspecten van welstand alsmede over de aanwijzingen van gemeentelijke monumenten en te verlenen omgevingsvergunningen voor het in enig opzicht wijzigen of veranderen hiervan. Binnen de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit zijn enkele leden deskundig op het gebied van de monumentenzorg. De Commissie Ruimtelijke Kwaliteit geeft een inhoudelijk oordeel over de aanwijzing als gemeentelijk monument op basis van de uitgevoerde erfgoedscan en de redengevende beschrijving.

De gemeentelijke adviescommissie is geregeld in de '*Verordening op de gemeentelijke adviescommissie Commissie Ruimtelijke Kwaliteit Bergen op Zoom 2022*', vastgesteld op 10 maart 2022 (*RVB22-0001*), die tegelijkertijd met de Omgevingswet op 1 januari 2024 in werking is getreden.

Toelichting bij artikel 9

Wat betreft de termijn van 26 weken voor de aanwijsprocedure is aangesloten bij de termijn die gehanteerd wordt in de Erfgoedwet (*artikel 3.2, derde lid*). Deze termijn gaat in de dag nadat aan de zakelijk gerechtigden schriftelijk het voornemen is gestuurd om een onroerende zaak aan te wijzen als bedoeld in artikel 6, eerste lid.

Toelichting bij artikel 10

Dit artikel geldt naast de algemene verplichting tot bekendmaking van besluiten op basis van de Awb. Ontvangst van de aanwijzing door burgemeester en wethouders is voor alle zakelijk gerechtigden van belang, niet alleen voor de eigenaar. Overigens zal van de aanwijzing ook inschrijving in het gemeentelijke beperkingenregister en in het kadaster plaatsvinden op grond van artikel 1, onder c en e, van de Wkpb. Zie artikel 1, onder a, onderdeel 1, in samenhang met artikel 1, onder b, onderdeel 5, van de Wkpb. Ingevolge artikel 15 van de Wkpb dient de inschrijving binnen 4 dagen plaats te vinden. De Algemene termijnenwet is niet van toepassing. Het gaat ook niet om 'werkdagen'.

Vierde lid
Dit lid maakt duidelijk wanneer de aanwijzing juridisch in werking treedt. Hierbij geldt de hoofdregel uit artikel 3:40 Awb dat een besluit pas in werking treedt nadat het bekend is gemaakt. De bekendmaking van besluiten die tot een of meer belanghebbenden zijn gericht, geschiedt door toezending of uitreiking aan hen. De bezwaartermijn begint ook te lopen de dag na dat het besluit op voorgeschreven wijze bekend is gemaakt (*zie 6:8, eerste lid Awb*).

Vijfde lid
Bepaalt dat aanwijsbesluiten voor gemeentelijke monumenten ook gepubliceerd dienen te worden, zodat eventuele belanghebbenden, niet zijnde zakelijk gerechtigheden, ook kennis van het besluit kunnen nemen.

Artikel 9. Beslistermijn, inhoud aanwijzingsbesluit

1. Op een aanwijzing dient te worden besloten binnen 26 weken na de dag nadat schriftelijk een voornemen als bedoeld in artikel 6, eerste lid is uitgedaan.

2. De aanwijzing bevat in ieder geval de plaatselijke aanduiding van het gemeentelijke monument, de datum van aanwijzing, de kadastrale aanduiding en een beschrijving van het gemeentelijke monument.

Artikel 10. Bekendmaking aanwijzingsbesluit aan rechthebbenden en inschrijving en inwerkingtreding

1. De aanwijzing als bedoeld in artikel 5, eerste lid wordt schriftelijk bekendgemaakt aan alle zakelijk gerechtigden op de onroerende zaak die vermeld staan in de openbare registers, bedoeld in artikel 8, eerste lid, van de Kadasterwet.
2. Burgemeester en wethouders verwerken de aanwijzing als bedoeld in artikel 5, eerste lid direct in het gemeentelijk erfgoedregister, doch binnen uiterlijk 14 werkdagen nadat het burgemeester en wethouders het besluit hebben genomen.
3. De aanwijzing als bedoeld in artikel 5, eerste lid wordt tevens binnen 4 dagen ingeschreven in het Wkpb-register.
4. De aanwijzing als bedoeld in artikel 5, eerste lid treedt in werking met ingang van de dag na verzending van het besluit aan geadresseerden.
5. Van het besluit omtrent de aanwijzing als bedoeld in artikel 5, eerste lid wordt een kennisgeving gedaan in het elektronisch Gemeenteblad. De aanwijzing bevat in ieder geval de plaatselijke aanduiding van het gemeentelijke monument, de datum van aanwijzing, de kadastrale aanduiding en een beschrijving van het gemeentelijke monument.

Artikel 11. Aanwijzing als voorlopig gemeentelijk monument

1. In een spoedeisend geval kunnen burgemeester en wethouders een monument of archeologisch monument aanwijzen als voorlopig gemeentelijk monument. In afwijking van artikel 8 wordt in dat geval aan de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit advies gevraagd over de vastgestelde aanwijzing als voorlopig gemeentelijk monument.
2. Een aanwijzing als voorlopig gemeentelijk monument vervalt na 26 weken of zoveel eerder als burgemeester en wethouders een besluit hebben genomen over de aanwijzing, bedoeld in artikel 5, eerste lid.
3. Paragraaf 4 is van overeenkomstige toepassing vanaf het moment dat zakelijk gerechtigden schriftelijk in kennis worden gesteld van het besluit van burgemeester en wethouders tot aanwijzing van het monument of archeologisch monument als voorlopig gemeentelijk monument. Artikel 10 is van overeenkomstige toepassing op deze aanwijzing.

Artikel 12. Wijziging gemeentelijk erfgoedregister, vervallen aanwijzing monument

1. Burgemeester en wethouders kunnen ten aanzien van gemeentelijke monumenten en voorlopige gemeentelijke monumenten wijzigingen aanbrengen in het gemeentelijk erfgoedregister.
2. Als de wijziging ziet op het schrappen uit het register is paragraaf 3 van overeenkomstige toepassing, tenzij het monument of het archeologisch monument waarop de aanwijzing betrekking heeft als zodanig is tenietgegaan.
3. Een aanwijzing vervalt met ingang van de dag waarop het monument of het archeologisch monument waarop de aanwijzing betrekking heeft is ingeschreven in het rijksmonumentenregister of een provinciaal erfgoedregister als bedoeld in artikel 3.17, derde lid, van de Erfgoedwet of een omgevingsverordening als bedoeld in artikel 2.6 van de Omgevingswet. Het vervallen van de aanwijzing wordt onverwijld bijgehouden in het gemeentelijk erfgoedregister.
4. De wijziging wordt binnen 4 dagen in het Wkpb-register verwerkt.

Toelichting bij artikel 11

Dit artikel biedt burgemeester en wethouders de mogelijkheid om in spoedeisende gevallen een monument of archeologisch monument als gemeentelijk monument aan te wijzen. In dat geval wordt de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit pas om advies gevraagd na de voorlopige aanwijzing. De bescherming van paragraaf 4 geldt echter vanaf het moment dat zakelijk gerechtigden schriftelijk in kennis zijn gesteld van de voorlopige aanwijzing. Tegen de voorlopige aanwijzing kan een bezwaarschrift worden ingediend. Het indienen van een bezwaarschrift heeft echter geen opschortende werking, zodat de voorlopige aanwijzing van kracht blijft. Dat is slechts anders als een verzoek tot het treffen van een voorlopige voorziening door de voorzieningenrechter wordt toegewezen. Als de aanwijzing definitief wordt door de opname in het erfgoedregister loopt deze bescherming door. Als uiteindelijk geen opname in het erfgoedregister plaatsvindt vervalt de bescherming automatisch na 26 weken.

Toelichting bij artikel 12

Dit artikel bepaalt dat op het schrappen uit het register van een aanwijzing als gemeentelijk monument dezelfde procedure (*artikel 6*) geldt als bij de aanwijzing daarvan. Dit geldt niet als geen monumentale waarden meer aanwezig zijn, omdat het monument bijvoorbeeld door een calamiteit geheel verloren is gegaan. Uiteraard wordt met deze bevoegdheid terughoudend omgegaan. Voorts is hierin bepaald dat de aanwijzing als gemeentelijk monument vervalt zodra een monument is opgenomen in het rijksmonumentenregister, in een provinciaal erfgoedregister of een provinciale omgevingsverordening.

Vierde lid
Het vervallen van de aanwijzing van het monument zal ook gevolgen hebben voor de inschrijving in het Wkpb-register. Zie artikel 1, onder a, onderdeel 1, in samenhang artikel 1, onder b, onderdeel 5, van de Wkpb.

Paragraaf 4 Bescherming gemeentelijk monument

Toelichting bij artikel 13

Een belangrijke reden om een erfgoedverordening te hebben betreft de toepassing van de zogenaamde 'instandhoudingsverplichting'. Dit artikel regelt de instandhoudingsverplichting voor gemeentelijke monumenten, naar analogie met artikel 11, eerste lid, van de Monumentenwet 1988 geschreven, zoals dat is gewijzigd door artikel 10.18 van de Erfgoedwet, met inbegrip van de instandhoudingsplicht die daarbij is geïntroduceerd.

Deze instandhoudingsverplichting biedt een grondslag om de instandhouding van gemeentelijke monumenten af te dwingen bij eigenaar. Voor de toepassing van de instandhoudingsverplichting wordt aangesloten bij de toelichting daarover in de handreiking '*Instandhoudingsplicht voor rijksmonumenten*' van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Een eigenaar voldoet in ieder geval niet aan de instandhoudingsplicht als langdurig geen of gebrekkig onderhoud is uitgevoerd en daarbij van één of meer onderdelen van het monument (*bijvoorbeeld dak, muren, schilderwerk of constructie*) de onderhoudstermijn aantoonbaar is verlopen en die situatie tot gevolg heeft dat de instandhouding van het monument gevaar loopt.

Noodzakelijk onderhoud betekent in dit verband zoveel als het herstellen, repareren of gedeeltelijk vervangen van delen van het monument die door slijtage of een van buiten komende oorzaak niet meer normaal functioneren of onbruikbaar zijn geworden. Daarnaast gaat het ook om maatregelen die erop zijn gericht geleidelijke achteruitgang en natuurlijk verval van materialen tegen te gaan. Handhaving van dit voorschrift wordt uitgevoerd overeenkomstig het gemeentelijk handhavingsbeleid.

De instandhouding van rijksmonumenten en voorbeschermde rijksmonumenten wordt vanaf 1 januari 2024 niet langer geregeld via het overgangsrecht van de Monumentenwet 1988, maar via de Omgevingswet, meer specifiek in artikel 13.12, tweede lid van het Besluit activiteiten leefomgeving (*hierna: Bal*). Burgemeester en wethouders staan ook voor de handhaving aan de lat als het gaat om de instandhouding van rijksmonumenten.

Artikel 13. Instandhoudingsplicht gemeentelijk monument

Het is verboden een gemeentelijk monument te beschadigen of te vernielen, of daaraan onderhoud te onthouden dat voor de instandhouding daarvan noodzakelijk is.

Artikel 14. Omgevingsvergunning gemeentelijk monument

1. Het is verboden zonder omgevingsvergunning van burgemeester en wethouders een gemeentelijk monument:
   a) te slopen, te verstoren, te verplaatsen of in enig opzicht te wijzigen, of;
   b) te herstellen, te gebruiken of te laten gebruiken op een wijze waardoor het wordt ontsierd of in gevaar gebracht.
2. Het eerste lid is niet van toepassing op:
   a) de uitvoering van normaal onderhoud, voor zover detaillering, profilering, vormgeving, materiaalsoort en kleur van het monument niet wijzigen, en voor zover de aanleg van een tuin, park of andere aanleg, niet wijzigt;
   b) alleen inpandige veranderingen van een onderdeel van het monument, voor zover het elementen betreft die niet zijn beschreven in de redengevende beschrijving.
3. Burgemeester en wethouders kunnen in het belang van de monumentenzorg nadere regels stellen met betrekking tot de uitvoering van werkzaamheden aan een gemeentelijk monument. Deze regels kunnen mede inhouden een vrijstelling van het verbod, bedoeld in het eerste lid, of een plicht tot het melden van handelingen bedoeld in het tweede lid.
4. Bij de beoordeling omtrent de aanvraag om omgevingsvergunning wordt de redengevende beschrijving van het monument als uitgangspunt genomen.
5. Bij de beoordeling omtrent de aanvraag om omgevingsvergunning kan, indien de redengevende beschrijving onvoldoende aanknopingspunten bevat, een bouwhistorisch onderzoek worden verlangd.
6. Burgemeester en wethouders zenden onverwijld een afschrift van de ontvankelijke aanvraag om omgevingsvergunning voor een gemeentelijk monument aan de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit voor advies.
7. De termijn waarbinnen advies door de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit wordt uitgebracht bedraagt 2 weken vanaf het moment dat het plan in haar vergadering is behandeld.

Toelichting bij artikel 14

De omgevingsvergunning voor het wijzigen van een gemeentelijk monument valt onder de Omgevingswet onder de noemer ‘omgevingsplanactiviteit’. Artikel 14 is oorspronkelijk gebaseerd op artikel 2.2 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (*hierna: Wabo*) en vanwege het overgangsrecht tot en met 2032 inhoudelijk zoveel mogelijk gelijk gebleven. Wel is een bepaling conform artikel 3.11 van het Bal onder andere handelend over rijksmonumentenactiviteiten bij begraafplaatsen en grafmonumenten toegevoegd.

Toegevoegd is het vierde lid. Dit ziet op de toetsing van de aanvraag aan de redengevende beschrijving.

Toegevoegd is het vijfde lid. Als ook de redengevende beschrijving onvoldoende aanknopingspunten bevat kan van de aanvrager worden verlangd dat er een bouwhistorisch onderzoek wordt verricht. Als de wijziging van het monument mede inhoudt dat er sprake is van bouwen, dan gelden ook de welstandscriteria. Bij sommige wijzigingen – bijvoorbeeld het schilderen van het monument – is er geen sprake van bouwen en is enkel een omgevingsvergunning voor het wijzigen van het monument (omgevingsplanactiviteit) benodigd. Een bouwhistorisch onderzoek – voor zover dit al geen onderdeel uitmaakt van de aanwijzingsprocedure – kan dan nodig zijn voor de beoordeling omtrent het al dan niet verlenen van de vergunning. Uit dit onderzoek kan dan volgen welke kleurstellingen bijvoorbeeld van oudsher gebruikelijk zijn. Hierbij moet wel worden bedacht dat de kosten van een dergelijk onderzoek in redelijke verhouding moeten staan tot de uit te voeren (*of uitgevoerde*) activiteiten.

Het zesde de lid regelt dat alle aanvragen worden beoordeeld door de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit. Bij het vaststellen van de termijn waarbinnen advies wordt uitgebracht zoals genoemd in lid 7, is rekening gehouden met de reguliere beslistermijn van 8 weken uit artikel 16.64, eerste lid van de Omgevingswet.

Toelichting bij artikel 15

In dit artikel is voor wat betreft de vereiste overeenstemming met de eigenaar van een kerkelijk monument aangesloten bij artikel 3.2a van de Wabo. Dit geldt ook deels voor artikel 16.58 van de Omgevingswet, maar er is geen gebruik gemaakt van het eerste lid van dit artikel waarin wordt gesproken over “overleg” en niet over “overeenstemming” omdat dit de kerkelijke eigenaar minder rechten geeft. Dit staat vervolgens in het tweede lid van het artikel.

Toelichting bij artikel 16

In het eerste lid ligt op grond van de belangenafweging die moet worden gemaakt tevens besloten dat rekening wordt gehouden met het gebruik van het monument. Of en wanneer het belang van monumentenzorg zich tegen het verlenen van de omgevingsvergunning verzet is afhankelijk van de feiten en de omstandigheden van het geval.

Artikel 15. Overleg met en/of instemming van eigenaar kerkelijk monument

1. Voor zover de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een kerkelijk monument als bedoeld in artikel 1.1 van de Erfgoedwet, neemt het college pas een beslissing na overleg met de eigenaar.

2. Voor zover het gaat om een beslissing waarbij wezenlijke belangen van het belijden van de godsdienst of levensovertuiging in dat monument in het geding zijn, beslist het bevoegd gezag alleen in overeenstemming met de eigenaar.

Artikel 16. Weigeringsgronden

De omgevingsvergunning kan slechts worden verleend als het belang van de monumentenzorg zich daartegen niet verzet.

Paragraaf 5. Aanwijzing gemeentelijke beschermd stads- en of dorpsgezichten

Artikel 17. Aanwijzing als gemeentelijk beschermd stads- of dorpsgezicht

1. De gemeenteraad kan, op voorstel van burgemeester en wethouders, stads- of dorpsgezichten aanwijzen als gemeentelijk beschermd stads- of dorpsgezicht.
2. Burgemeester en wethouders zenden het voorstel voor advies aan de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit. Artikel 8, tweede en derde lid, is van overeenkomstige toepassing.
3. De gemeenteraad beslist binnen 26 weken na verzending van het voorstel, bedoeld in het tweede lid.
4. Een aangewezen gemeentelijk stads- of dorpsgezicht wordt onverwijld opgenomen in het gemeentelijk erfgoedregister.
5. De gemeenteraad stelt ter bescherming van een op grond van het eerste lid gemeentelijk aangewezen beschermd stads- of dorpsgezicht een omgevingsplan als bedoeld in artikel 2.4 van de Omgevingswet vast. Bij het besluit tot aanwijzing van een beschermd stads- of dorpsgezicht kan hiertoe een termijn worden gesteld.
6. Bij het besluit tot aanwijzing van een beschermd stads- of dorpsgezicht wordt bepaald of en in hoeverre het tijdelijk omgevingsplan als beschermend in de zin van het vorige lid kunnen worden aangemerkt.
7. Dit artikel is niet van toepassing op een beschermd stads- of dorpsgezicht dat via instructies de functie-aanduiding rijksbeschermd of provinciaal beschermd stads- of dorpsgezicht heeft, of dat is aangewezen op grond van artikel 2.34, vierde lid van de Omgevingswet of een provinciale verordening als bedoeld in artikel 2.6 van de Omgevingswet.

Toelichting bij artikel 17

Dit artikel geeft de mogelijkheid aan de gemeenteraad om gemeentelijke stads- en dorpsgezichten aan te wijzen, die vervolgens via het omgevingsplan moeten worden beschermd. Het aanwijzen van gemeentelijke stads- of dorpsgezichten is mogelijk via deze verordening (*tot het eind van de overgangsfase in 2031*) of via het omgevingsplan. Voor de bescherming van rijksmonumenten binnen het gemeentelijke stads- of dorpsgezicht geldt dan de artikelen 5.1 en 5.22 van de Omgevingswet en voor gemeentelijke monumenten artikel 13 van de Erfgoedverordening.
Het Rijk zal de bescherming van nieuwe stads- en dorpsgezichten van landelijke betekenis op basis van de Omgevingswet regelen via een instructie aan de gemeenten, die zij moeten overnemen in hun omgevingsplan. Voor bestaande rijksbeschermde stads- en dorpsgezichten geldt artikel 4.35 van de Invoeringswet Omgevingswet.

Erfgoedverordening Bergen op Zoom 2024

Artikel 18. Wijziging, intrekking en vervallen van de aanwijzing als gemeentelijk beschermd stads- of dorpsgezicht

1. De gemeenteraad kan, op voorstel van burgemeester en wethouders, een besluit tot aanwijzing als bedoeld in artikel 18, eerste lid, wijzigen of intrekken. Artikel 18, tweede en derde lid, is hierop van overeenkomstige toepassing, tenzij het een aanpassing van ondergeschikte betekenis betreft of het stads- of dorpsgezicht waarop aanwijzing betrekking heeft als zodanig is tenietgegaan.

2. Een aanwijzing vervalt met ingang van de dag waarop het stads- of dorpsgezicht waarop de aanwijzing betrekking heeft wordt aangewezen als:
beschermd stads- of dorpsgezicht op grond van een instructie als bedoeld in als bedoeld in artikel 2.33, eerste lid, of artikel 2.34, vierde lid van de Omgevingswet.

3. Burgemeester en wethouders verwerken de wijziging, intrekking of het vervallen van een aanwijzing direct in het gemeentelijk erfgoedregister.

Artikel 19. Verbodsbepaling en aanvraag omgevingsvergunning

1. Het is in een gemeentelijk beschermd stads- of dorpsgezicht verboden om zonder omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 5.1 van de Omgevingswet, een bouwwerk te slopen.
2. De omgevingsvergunning kan in ieder geval worden geweigerd als naar het oordeel van burgemeester en wethouders niet aannemelijk is dat op de plaats van het te slopen bouwwerk een ander bouwwerk kan of zal worden gebouwd.
3. Artikel 16 is van overeenkomstige toepassing.
4. Het eerste lid is niet van toepassing op het slopen ingevolge een verplichting als bedoeld in de artikelen 13, 13a of 13b van de Woningwet of ingevolge een verplichting zoals genoemd in een algemene maatregel van bestuur op grond van artikel 4.3, eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet.

Toelichting bij artikel 18

Dit artikel bepaalt o.a. dat bij wijziging (*van niet-ondergeschikte aard*) van een aanwijzing en bij intrekking van de status als gemeentelijk beschermd stads- of dorpsgezicht dezelfde procedure geldt als bij de aanwijzing daarvan. Voorts is hier bepaald dat een aanwijzing vervalt zodra het stads- of dorpsgezicht waarop de aanwijzing betrekking door de minister of een provincie wordt aangewezen als beschermd stads- en dorpsgezicht. Bij een wijziging van ondergeschikte betekenis kan o.a. gedacht worden aan wijzigingen i.v.m. de verandering van bijvoorbeeld straatnamen of huisnummers.

Toelichting bij artikel 19

Artikel 2.2, eerste lid, aanhef en onder c, van de Wabo gaf gemeente de mogelijkheid om op basis van hun verordening het slopen in een gemeentelijk beschermd stads- of dorpsgezicht aan een omgevingsvergunningplicht te onderwerpen. Daaraan is hier uitvoering gegeven. Artikel 5.1, aanhef en onder a, van de Omgevingswet geeft de gemeenten de mogelijkheid een dergelijke verplichting op te nemen als een omgevingsplanactiviteit in het omgevingsplan. Totdat het omgevingsplan is aangepast, kan het verbod in de erfgoedverordening blijven staan, in aanvulling op het overgangsrecht ten aanzien van de Wabo activiteiten. De Omgevinsgwet regelt in de artikelen 22.2, 22.8 en 2.1a van het Omgevingsbesluit het overgangsrecht.

Paragraaf 6 Handhaving en toezicht

Artikel 20. Strafbepaling

Degene die handelt in strijd met artikel 13 of met het bepaalde krachtens artikel 14, derde lid, wordt gestraft met een geldboete van de tweede categorie of hechtenis van ten hoogste drie maanden.

Toelichting bij artikel 20

Artikel 20 verwijst naar de artikelen 13 en 14, derde lid. Artikel 13 bevat de instandhoudingsverplichting van een gemeentelijk monument, zolang deze regel of verplichting nog niet in het omgevingsplan is opgenomen. Als wordt gehandeld in strijd met de instandhoudingsverplichting, geldt deze strafbaarstelling en kan een boete worden opgelegd. Artikel 14, derde lid, geeft burgemeester en wethouders de mogelijkheid om nadere regels te stellen in het belang van de monumentenzorg met betrekking tot de uitvoering van werkzaamheden aan een gemeentelijk monument. Als die nadere regels worden overtreden, geldt deze strafbaarstelling en kan een boete worden opgelegd.

Toelichting bij artikel 21

Toezichthouders zijn ambtenaren die bij of krachtens wettelijk voorschrift belast zijn met het houden van toezicht op de naleving van het bepaalde bij of krachtens enig wettelijk voorschrift (*artikel 5:11 Awb*). Het verdient

Artikel 21. Toezichthouders

1. Met het toezicht op de naleving van het bepaalde bij of krachtens deze verordening zijn belast toezichthouders van het met handhaving of vergunningen belaste organisatieonderdelen van de gemeente Bergen op Zoom.
2. Burgemeester en wethouders kunnen daarnaast andere ambtenaren met dit toezicht belasten.

aanbeveling om alleen personen als toezichthouder aan te wijzen die zijn aangesteld als ambtenaren. Indien het toezichthouders betreft die geen aanstelling hebben als ambtenaar dienen deze eerst te worden benoemd als onbezoldigd ambtenaar. Dit houdt in dat slechts alleen personen die ook zijn aangesteld als (*onbezoldigd*) ambtenaar, kunnen worden aangewezen als toezichthouder voor de Erfgoedverordening Bergen op Zoom 2024. Toezichthouders kunnen zowel individueel als categoraal worden aangewezen. In de artikelen 5:15 tot en met 5:19 van de Awb worden bevoegdheden aan toezichthouders toegekend. Om toezicht uit te kunnen oefenen op de naleving van de verordening dient men ambtenaar te zijn in dienst van de gemeente en aangewezen te worden als gemeentelijk toezichthouder. In het tweede lid bestaat voor burgemeester en wethouders de mogelijkheid om ook andere ambtenaren die niet tevens toezichthouders zijn aan te wijzen als zodanig. Op basis van artikel 5:15 Awb is een toezichthouder bevoegd elke plaats te betreden met uitzondering van woningen zonder toestemming van de bewoner. 'Plaatsen' is daarbij een ruim begrip en omvat niet alleen erven en andere terreinen, maar ook gebouwen (*niet-woningen*). Daarnaast ook bevoegd zijn, met medeneming van de benodigde apparatuur, een woning te betreden zonder toestemming van de bewoner. Dit laatste wordt in artikel 18.7 van de Omgevingswet geregeld.

Paragraaf 7 Vangnet archeologie

Artikel 22. Vangnet archeologie

1. Het is verboden de bodem te verstoren in een archeologisch monument of een gebied waar aantoonbaar archeologische vondsten of waarden worden verwacht als in het daar vigerende omgevingsplan niet is voldaan aan artikel 5.130 van het Besluit kwaliteit leefomgeving, tenzij:
   a) voor de activiteit een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 2.12, eerste of tweede lid, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht of artikel 5.1, eerste lid, onder a, van de Omgevingswet is verleend;
   b) het de verstoring betreft van een archeologisch monument, waarde of verwachting die is aangegeven op de gemeentelijke archeologische waardenkaart, de provinciale archeologische monumentenkaart of de landelijke indicatieve kaart van archeologische waarden en het verrichten van de activiteiten geen strijd oplevert met door burgemeester en wethouders vastgestelde regels over de toegestane mate van verstoring;
   c) de activiteit plaatsvindt op basis van een deugdelijke beschrijving van de wijze waarop met de in het gebied aanwezige cultuurhistorische waarden en in de grond aanwezige of te verwachten monumenten rekening wordt gehouden en onevenredige schade voor archeologische waarden wordt voorkomen, of;
   d) met een vooronderzoek is aangetoond dat er geen archeologische waarden aanwezig zijn en dat dit onderzoek door burgemeester en wethouders is beoordeeld en akkoord bevonden.

2. Burgemeester en wethouders kunnen nadere regels stellen over het verrichten van archeologisch onderzoek.

Toelichting bij artikel 22

Op grond van artikel 38a Monumentenwet in samenhang gelezen met artikel 3.1.6 van het Besluit ruimtelijke ordening diende in het bestemmingsplan in de toelichting bij het bestemmingsplan een beschrijving opgenomen te worden van de wijze waarop met de in het gebied aanwezige cultuurhistorische waarden en in de grond aanwezige of te verwachten monumenten rekening is gehouden. Met de invoering van deze verplichting was de bescherming archeologische waarden in beginsel ruimtelijk geborgd. Alle bestemmingsplannen die na 2007 zijn geactualiseerd, moeten in principe voldoen aan deze eis. Er waren echter nog bestemmingsplannen van kracht van vóór de invoering van deze eisen. Om, mede gelet op de verplichtingen van het Verdrag van Valletta, ook voor de gronden waar deze ‘oude’ bestemmingsplannen nog gelden de bescherming van archeologische waarden te verzekeren, is dit artikel opgenomen. De strekking van dit artikel is te waarborgen dat mogelijk in deze gronden aanwezige archeologische waarden niet worden verstoord, tenzij daaraan aandacht is besteed die gelijkwaardig is aan waartoe artikel 5.130 van het Besluit kwaliteit leefomgeving verplicht, door middel van de verwachtingskaarten, een omgevingsvergunning of eigen onderzoek dat aan die eisen kan voldoen. Artikel 22.4 van de Omgevingswet bevat een overgangsbepaling. Voorts bepaalt artikel 22.8, onder a, van de Omgevingswet dat gemeenten slechts beschermingsmaatregelen in hun omgevingsplan mogen opnemen inzake bekende of aantoonbaar te verwachten archeologische monumenten.

Bij eventuele nadere regels van burgemeester en wethouders over het verrichten van archeologisch onderzoek zoals genoemd in het tweede lid van dit artikel kan bijvoorbeeld gedacht worden aan regels met betrekking tot een programma van eisen of een plan van aanpak. Het tweede lid wordt, gelet op het vervallen van artikel 38 van de Monumentenwet 198 en het inwerking treden van de Omgevingswet, rechtstreeks onderdeel van het tijdelijk omgevingsplan.

Paragraaf 8 Slotbepalingen

Toelichting bij de artikelen 23, 24 en 25

Deze artikelen spreken voor zich en behoeven geen uitgebreide toelichting. De inwerkingtreding van de verordening is gelijk aan de inwerkingtreding van de Omgevingswet.

Vanzelfsprekend wordt de oude Erfgoedverordening, vastgesteld op 20 april 2017, ingetrokken.

Artikel 23. Intrekken oude verordening

De Erfgoedverordening gemeente Bergen op Zoom 2017, vastgesteld op 20 april 2017, wordt ingetrokken op het moment dat de Erfgoedverordening Bergen op Zoom 2024 in werking treedt.

Artikel 24. Overgangsrecht

1. Een krachtens de “Erfgoedverordening gemeente Bergen op Zoom 2017” aangewezen en geregistreerd gemeentelijke monument, worden geacht aangewezen en geregistreerd te zijn overeenkomstig de bepalingen van deze verordening.

2. Aanvragen en bezwaren die zijn ingediend voorafgaand aan de inwerkingtreding van deze verordening worden afgehandeld met inachtneming van de “Erfgoedverordening gemeente Bergen op Zoom 2017”.

Artikel 25. Inwerkingtreding en citeertitel

1. Deze verordening treedt tegelijk met de Wet van 23 maart 2016, houdende regels over het beschermen en benutten van de fysieke leefomgeving (Omgevingswet) op 1 januari 2024 in werking.

2. Deze verordening wordt aangehaald als: “Erfgoedverordening Bergen op Zoom 2024”

3. Waardebepaling monumenten

3.1 Inleiding

Op basis van deze Erfgoedverordening Bergen op Zoom 2024 kan een gemeentelijk (*archeologisch*) monument (*object of structuur*) dat van bijzonder belang is voor de gemeente vanwege zijn schoonheid, betekenis voor de wetenschap of cultuurhistorische waarde worden aangewezen als beschermd gemeentelijk (*archeologisch*) monument. In artikel 6, derde lid van deze Erfgoedverordening is opgenomen op welke wijze deze aanwijzing plaatsvindt.

3.2 Erfgoedscan

Om tot een uniforme objectieve weging en onderbouwing te komen voor (*aanwijs*)besluiten is deze 'erfgoedscan' vastgesteld. De ingevulde erfgoedscan vormt samen met de redengevende omschrijving (*eventueel met een (bouw)historisch onderzoek*) en het advies van de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit de juridische onderbouwing van het aanwijsbesluit. In geval van bijzondere omstandigheden kan bij de aanwijsprocedure de erfgoedscan buiten toepassing blijven. De erfgoedscan bestaat uit de hieronder genoemde 6 waarden met in totaal 26 te waarderen onderdelen:

- Archeologische waarden (I), 3 onderdelen;
- Cultuurhistorische waarden (II) 5 onderdelen;
- Architectonische waarden (III) 5 onderdelen;
- Situationele- en ensemble waarden (IV), 5 onderdelen;
- Gaafheid en herkenbaarheidswaarden (V), 6 onderdelen en;
- Zeldzaamheidswaarden (VI), 2 onderdelen.

Aan de hand hiervan wordt bepaald of een monument (*object of structuur*) vanwege een bijzonder belang voor de gemeente door zijn schoonheid of betekenis voor de wetenschap dusdanige waardevol is dat het in aanmerking komt voor bescherming door het aan te wijzen als een gemeentelijk monument. De voornoemde waarden (*I t/m VI*) vallen uiteen in 26 onderdelen. De erfgoedscan is van toepassing op aardkundige waarden, archeologie, architectuur, historische bouwkunst, historische geografie, historische natuur- en waterstructuren en historische stedenbouw inclusief de openbare ruimte.

3.3 Waarderingsscore

Per onderdeel dient een waarde (*cijfer*) te worden toegekend, waarbij 1 voor een zeer lage waarde staat, 2 voor lage waarde, 3 voor een gemiddelde waarde, 4 voor een hoge waarde en 5 voor een zeer hoge waarde. Indien een onderdeel niet van toepassing is wordt dit aangeven met "nvt". Dit onderdeel telt dan niet mee voor de waardebepaling. Per gewaardeerd onderdeel wordt schriftelijk een toelichting gegeven over de toegekende waarde. Deze toelichting maakt onderdeel uit van de ingevulde erfgoedscan.

Om tot de waarderingsscore te komen worden de toegekende waarden dan bij elkaar opgeteld en gedeeld door de onderdelen (*maximaal 26*) die van toepassing zijn. Hier komt een gemiddelde score uit die ligt tussen de 1 en de 5. Het gemiddelde is dan de waarderingsscore. Door met een gemiddelde te werken wordt recht gedaan aan de verscheidenheid van objecten of structuren die voor bescherming in aanmerking komen. De erfgoedscan is hierna als bijlage opgenomen.

Bijlage: erfgoedscan

I. Archeologische waarden, belang van het terrein	nvt	1	2	3	4	5
1. Waarin zich structuren of (vondst)complexen bevinden die van lokale of (inter)nationale betekenis zijn, vanwege hun aard of ouderdom.						
2. Waarin zich structuren of (vondst)complexen bevinden die typerend genoemd kunnen worden voor een bepaalde cultuur, periode en/of gebeurtenis(sen).						
3. Waarin de bewaaromstandigheden voor organische materialen zodanig zijn dat er zich bijzonder goed bewaarde resten bevinden (hout, leder, etc).						

II. Cultuurhistorische waarden	nvt	1	2	3	4	5
4. Bijzondere uitdrukking van culturele, sociaaleconomische en/of bestuurlijke/beleidsmatige en/of geestelijke ontwikkeling(en).						
5. Bijzondere uitdrukking van geografische, landschappelijke en/of historisch-ruimtelijke ontwikkeling.						
6. Bijzondere uitdrukking van technische en/of typologische ontwikkelingen.						
7. Belang wegens innovatieve waarde en/of pionierskarakter.						
8. Belang wegens bijzondere herinneringswaarde.						

III. Architectonisch, bouw- en kunsthistorische waarde	nvt	1	2	3	4	5
9. Bijzonder belang voor de geschiedenis van de architectuur en/of bouwtechniek.						
10. Bijzonder belang voor het oeuvre van bouwmeester, architect, ingenieur of kunstenaar.						
11. Belang wegens hoogwaardige esthetische kwaliteiten van het onderwerp.						
12. Belang wegens het bijzonder materiaal gebruik, de ornamentiek en/of monumentale kunst.						
13. Belang van het object/complex wegens bijzondere samenhang tussen exterieur en interieur(onderdelen).						

IV. Situationele en ensemblewaarden	nvt	1	2	3	4	5
14. Betekenis als essentieel (cultuurhistorisch, functioneel en/of architectuurhistorisch en visueel) onderdeel van een complex;						
15. Bijzondere, beeldbepalende betekenis van het object voor het aanzien van zijn omgeving.						
16. Bijzondere betekenis voor het aanzien van zijn omgeving, wijk, stad of streek.						
17. Bijzondere betekenis wegens de hoogwaardige kwaliteit van de bebouwing in relatie tot de historisch-ruimtelijke context en in relatie tot de daarbij behorende groenvoorzieningen, wegen, wateren, bodemgesteldheid en/of archeologie.						
18. Bijzondere betekenis van het object wegens de wijze van verkaveling/inrichting/voorzieningen.						

	nvt	1	2	3	4	5
V. Gaafheid en herkenbaarheid						
19. Belang wegens de architectonische gaafheid en/of herkenbaarheid van ex- en/of interieur.						
20. Belang wegens materiële, technische en/of constructieve gaafheid.						
21. Belang als nog goed herkenbare uitdrukking van oorspronkelijke of belangrijke historische functie.						
22. Belang wegens de waardevolle accumulatie van belangwekkende historische bouw- en/of gebruiksfasen.						
23. Belang wegens de gaafheid en herkenbaarheid van het gehele ensemble van de samenstellende onderdelen (hoofd- en bijgebouwen, hekwerken, tuinaanleg e.d.)						
24. Belang in relatie tot structurele en/of visuele gaafheid van de stedelijke, dorpse of landschappelijke omgeving.						

	nvt	1	2	3	4	5
VI. Zeldzaamheid						
25. Belang wegens absolute zeldzaamheid in architectuurhistorisch, bouwtechnisch, typologisch of functioneel opzicht.						
26. Uitzonderlijk belang wegens relatieve zeldzaamheid in relatie tot onder I t/m III genoemde kwaliteiten.						
TOTAAL AANTAL TOEGEKENDE WAARDEN =						
WAARDERINGSSCORE (totaal aantal toegekende waarden gedeeld door het aantal van toepassing zijnde onderdelen) **=**						